FLUGFISKE-SPECIALEN

December 1980

Välja flugspö. Vilket material.

Här kommer första avsnittet i en serie artiklar avsedda att ge användbar information till dig som tänker köpa en ny flugutrustning. Aldrig har utbudet av flugspön varit så stort och i korselden av argument från olika tillverkare kan köparen känna sig minst sagt förvirrad.

Första delen i serien tar upp frågan om materialval och i kommande avsnitt behandlas flugspöts längd, aktion och linklass.

Av: Sten Ulnits

Material

Flugspön framställs som bekant av antingen splitcane, glasfiber eller kolfiber. Boron är det senaste tillkomna materialet, men då det är omskrivet på en annan plats här i tidningen, koncentrerar vi oss på de tre gängse materialen. Många väljer sina flugspön utifrån vilket material de nu en gång föredrar, men — som det förhoppningsvis framgår av denna artikel — så bör det inte vara så. Såväl splitcane som glas- och kolfiber har var sina fördelar och nackdelar, och det är dom som kommer att tas upp i följande.

Splitcane:

Splitcane är det klassiska spöbyggnadsmaterialet när det gäller flugspön, och som sådant har det många anhängare — flugfiskare, som inte kan drömma om att använda annat. Emellertid är splitcane lika lite som något annat material det idealiska för byggnad av flugspön. Också det har sina fördelar och nackdelar. **Fördelar:** Ett välbyggt splitcanespö är en fröjd för ögat, det kan inte diskuteras. Det representerar det yppersta av många års erfarenhet och kärlek till yrket och materialet — det har helt enkelt personlighet. Ägarglädjen är därför stor och det är ganska mycket prestige förbundet med att äga ett sådant förstklassigt spö. Splitcanespön säges ofta att "kasta själva", vilket självklart är struntprat. Inget spö kastar av sig själv. Men det ligger en kärna av sanning i uttalandet; splitcanens egenvikt ger spöt ett alldeles eget sätt att kasta på.

Just materialets **egenvikt** är mycket viktigt, men dessvärre ofta en förbisedd faktor. De allra flesta splitcanespön är massiva och mycket robusta för stötar och slag — något som inte kan sägas om glas- och kolfiber. Men det ger dem också en vikt, som är högre än spön framställda av syntetiska fibrer, och det är ett stort minus, när det gäller längre och kraftigare spön. Egenvikten — inte minst spetsens — ger emellertid flugspön byggda av splitcane en närmast medfödd förmåga att presentera flugan på ett delikat sätt, vilket ofta är av stor betydelse, inte minst vid torrflugfiske.

Nackdelar. Den höga egenvikten ger på det hela taget splitcane ett begränsat användningsområde, vilket dessvärre inte alla spöbyggare vill inse. Under senare år har extra långa spön till lätta linor — klass 3–5 — blivit mycket populära, och det är just ett område där splitcane av naturliga orsaker kommer till korta. Långa, lätta flugspön framställda i splitcane blir på grund av materialets egenvikt alltid extremt mjuka och långsamma, vilket gör dem oerhört svåra att fiska effektivt med. Kombinationen: en duktig kastare och lugnt väder gör det möjligt att fiska effektivt, men i de allra flesta situationer låter det sig inte göra.

Vidare **kan** man i mothugget knäcka tunna tafsspetsar, när man fiskar med splitcane. Det beror på spöspetsens relativt höga egenvikt, men samtidigt skall det poängteras att det i lika hög grad beror på fiskaren själv som på materialet. Är man för ivrig, och har man för mycket kraft i mothugget, ja, så är spöspetsens egenvikt ofta nog för att knäcka tafsen. Med glas- och särskilt kolfiber är detta problem minimalt.

Det är tidskrävande att framställa första klassens splicanespön, och priset är självklart därefter. Samtidigt har de flesta spön egenskapen att "sätta sig" efter längre tids hård belastning — de blir mer eller mindre skeva. Därtill kommer, att ett lackerat splitcanespö kräver relativt mycket vård och passning. Väljer man i stället — och det bör man efter min mening helt klart göra — ett **impregnerat** canespö, så förhåller det sig annorlunda. Det kräver ett minimum av skötsel och är inte så benäget att "sätta sig". Själv använder jag bara splitcane till kortare spön och lätta linklasser — sällan längre än 8 fot och tyngre än klass 5 och till detta ändamål är materialet både lätt, läckert och effektivt.

Glasfiber

Det var tillkomsten av glasfiber som spöbyggnadsmaterial, som gjorde flugfisket till var mans hobby. Flugspön kunde nu massproduceras och därför säljas till rimliga priser. Det har delvis medfört, att glasspöna ofta lite nedlåtande betraktas som "fattigmansspön". Det är det nu ingen orsak till all den stund man i USA kan köpa glasfiberspön som kostar mycket lite under de bästa kolfiber dito. De nyaste glastyperna — Fenglass, S-glass etc.— har betytt att det i dag byggs mycket avancerade flugspön i glasfiber — spön ända ned till klass 2 och 3. Kom då inte och säg att glasspön är för nybörjare och bara dom — det är ett grovt missförstånd!

Fördelar: Glasfiberspönas första fördel är otvivelaktigt deras relativt låga pris. Men glaskvalitén kan variera mer än många tror, och det är därför stor prisskillnad på de många fabrikaten. Glastypen kan som nämnts variera, och likaså bindmedlet. Bäst och dyrast är spön framställda av Fenglas eller S-glas, som är styvare och

lättare än det ordinära glaset. Bindmedlet kan vara polyester, phenol eller epoxy, varav de två sistnämnda är de bästa och också dyrast. Spön framställda med phenol eller epoxy som bindmedel har den största motståndskraften mot att bli ovala — och därmed mista kraften — under kast.

Men det är inte bara priset som skiljer från splitcanspön. Glasspöna var och är en god del lättare och kräver samtidigt i stort sett ingen passning. Inte att undra på, att de snabbt blev populära.

Nackdelar: Dessvärre är det inte enbart fördelar. Också glasspön har sina olägenheter. Snabbt fann man att spöna nödvändigtvis måste ha en rätt stor diameter för att kunna kasta acceptabelt. Olyckligtvis hade den stora diametern en tråkig biverkan, då det bestod i ett väsentligt ökat luftmotstånd. Det medförde att man inte kunde uppnå så höga linhastigheter som var önskvärt. En hög linhastighet är ju en nödvändighet när det gäller att pressa ut en lätt lina i en hård vind.

En annan inbyggd skavank med glasfiberspöna var och är deras inte alltid lika tillfredsställande förmåga att falla till ro igen efter belastning. Dessa eftervibrationer förorsakar vågor på linan, vilket betyder minskad precision och längd. Mycket har gjorts för att eliminera detta, och med hänsyn till de bästa glasrörsspön måsta man säga att mycket också har nåtts. Men helt borta är eftervibrationerna ännu inte.

En tredje nackdel med glasspö är dess ömtålighet för stötar och slag — något som aldrig har varit ett problem med splitcane. En nära bekantskap med en skarp sten eller liknande kan vara nog för att ödelägga även det bästa glasfiberspö. Detsamma kan kollisionen med en stor, viktbelastad fluga göra.

Till slut en kommentar till ett ofta hört påstående om att glasfiber — bland annat på grund av sin elasticitet — skulle vara det enda riktiga materialet till mycket korta och lätta flugspön. Det låter verkligen mycket lockande i teorin, men stämmer inte i praktiken. Faktum är, att det i dag framställs åtskilliga alldeles förträffliga "miniflugspön" i såväl splitcane som glas- och kolfiber.

Speciellt när det gäller långa flugspön har kolfibern inneburit att vi fått bättre flugspön. Inte minst i de tyngre linklasserna där träspöna var för tunga och glasspöna för vindfångande. Spöt på bilden är ett 10½ fot Lamiglas klass 9–10 med en femkilos ätranlax.

Kolfiber

Kolfiber — också kallat grafit — är en produkt av rymdåldern. Det är ett extremt lätt och mycket styvt material, som dessvärre också är dyrt att framställa och förarbeta. De första kolspöna var nog lätta, men samtidigt styva och obehagliga att arbeta med, varför de mottogs med en viss skepsis. Men utvecklingen gick snabbt, och man kan i dag inte komma ifrån att kolfibern har betytt revolution inom spöbyggnadsbranchen. Kolfiberns egenskaper har betytt att det nu kan framställas flugspön med helt nya och enastående egenskaper.

Fördelar. Kolfiberns stora fördel ligger i dess ringa vikt och stora styvhet. Det har med kolfiber blivit möjligt att framställa **lätta** spön till tunga linor — något som särskilt har betydelse för enhandsentusiaster. I dag kan man köpa ett 9 fots flugspö klass 9, som inte väger mer än 120 gram och det är onekligen något av ett framskridande. Vidare kan man i kolfiber framställa **effektiva** långa spön till lätta linor, just det man inte kan i splitcane — och det beror återigen på kolfiberns ringa egenvikt. Det finns i dag framstående 9–9½ fot långa flugspön beräknade till linor klass 4 och 5 — flugspön som verkligen kan kasta en smal linbukt och lägga ut en lång lina. Åter ett stort framsteg vi kan tacka kolfibern för.

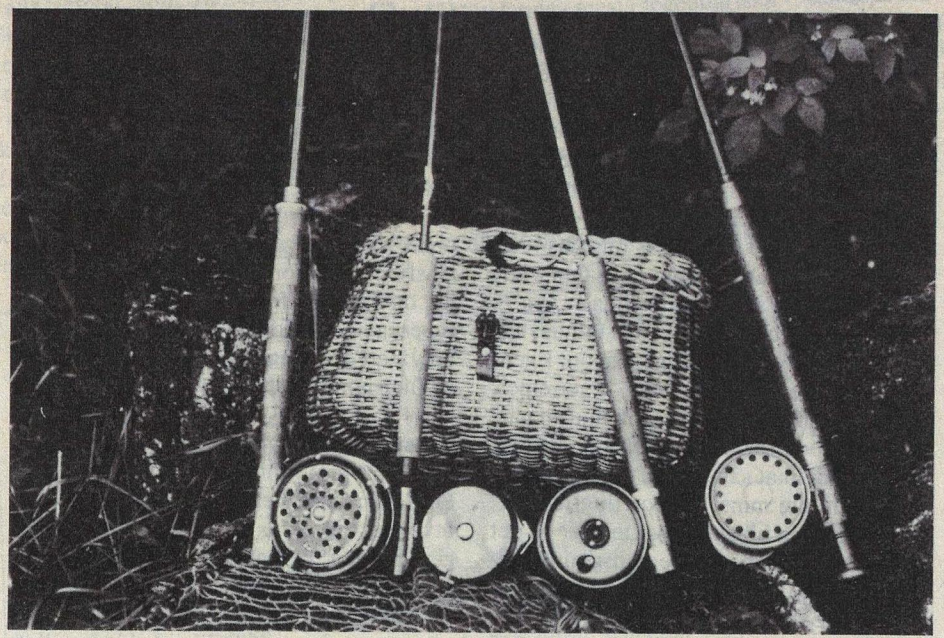

Fyra spömaterial. Från höger: massivt greenheart trä, splitcane, kolfiber och glasfiber. Av dessa är idag greenheartspöna praktiskt taget borta, och ett nytt material har kommit till — boronspöt. (Se art på sid 22. detta nr.)